

İNSONI HƏXON BARƏDƏ UMUMİYƏ BƏYONNOMƏ

Tərcüməkə: Allahverdi BAYRAMI,

Redaktəkə: Ataxan ƏBİLÖV

09.12.11

Preambula

Bə insoni avlodon həmməy xasbıə ləyoğətə fikfamon iyan çəvon bəroərbərbıə, yəndıku conıbə həxon zıne - ozodəti, ədoləti iyan sulhbeyəti əsosinə şərtbe bə nəzə seədə;

Bə insoni həxon beitonəti iyan nıfrət kardeəti bəşəriyyəti bə dəhşətvardə barbarizmi səbəb be, həmçinin bə sıxankarde, etiqadbaste ozodəti malıkbıə, tarsiku, ehtıjociku ozodbıə dınyo ofəyemonəti çı bəşəriyyəti ən ali piyəybe bə nəzə seədə;

İnsoni bə zıllmi-istıbdodi vəynə bənə oxonə vasitə bə ǵıyom eşte məcbur nıbe təmin kəyro insoni həxon de ǵanuni hukuməti dasti mıdafiə karde zəruribe bə nəzə seədə;

Xəlǵon arədə mehribanə munasibəton oko dastək doy vacibəti bə nəzə seədə;

İbıə Milləton xəlqon İbıə Milləton Təşkilati (İMT) Nizomnomədə bə əsosinə insoni həxon, bə insoni şəxsiyyəti ləyoğəti iyan ǵıyməti, merdon-jenon həxon bəroərbəreəti bovə kay təsdiǵ karde, həmçinin həniyən hevuja ozodəti şəraitədə bə sosialə tərəǵǵi nailbe iyan bo jimoni şəraiti cəkbəyo koməq karde bə qətm doə be bə nəzə seədə;

Uzvbıə devləton de İMT həmkoəti şəraitədə bə insoni həxon iyan əsosinə ozodətiyon bəməl vardero koməqəti karde bəştə ehdə peqəteəti bə nəzə seədə;

İn həxon iyan ozodətiyon tam dərk kardəyo həmonə ehdəpeqəteyon bə vıra rosniye yolə əhəmiyyət kəsəb kardeəti bə nəzə seədəy;

İMT Penə Məclis

bəyon kardədə İnsoni Həxon barədə Umumiyyə Bəyonnomə qələy vəzifə təki, açəyən bə vıra rəse qorə bəpe həmmə milləton iyan devləton joǵo cəhd bıkən ki, hər kəs iyan cəmiyyəti hər qılə orqan ın Bəyonnomə ıstə dastədə rəhbər qəte əsosdə maarıfvonəti ya de tədrisə roy bə ın həxon iyan ozodətiyon hurmətkarde iyan əvonı təmin kəyro dastək be bızno, milli iyan beynəlxalqə səviyyədə de tərəqqipərvərə tədbiron roy həm İMT uzvbıə xəlǵon, həməən çəvon yuristiksiyə jiyobıə əraziyonədə jiye xəlǵon arədə həmməyəvo iyan effektiv zınə bıbu.

Maddə 1

Həmmə insonon bəştə ləyoğəti iyan həxonro ozod iyan bəroərbər movardə bedən. Çəvon şuur iyan vicdon hese, əve ki, deyəndı mınasibətədə bənə bıvə rəftor kardəninin.

Maddə 2

Har qılə şəxs ıstə irqi, pusti ranqi, cinsi, zıvoni, dini iyan co əǵıdə, milli ya sosial səvoni, əmlakə, sosialə movqe iyan co vəziyyətikü bəşıkrə nıbə ın Bəyonnomədə elon kardə bıə həmmə həxon iyan ozodətiyon malik bənine.

Çımıku zıodə, çı həminə şəxsi mənsıbbıə məmləkəti ya ərazi, çı ərazi mıstəǵıləti, ǵəyyuməti jiyobe, ıstənıdarənıbə be ya suverenəti har cürə şıklədə məhdud beku bəşıkrə nıbə, siyasiyə, huǵuǵıyē iyan beynəlxalǵə statusıku bə nav omə co-səçınətiyon barde əbını.

Maddə 3

Har şəxsi bo jiye, bo ozodəti iyan şəxsi dastnıjənəti həxış hese.

Maddə 4

Hiç kəs bənə kolə (nokə) ya şıkrə vəziyyətədə oǵəte əbını; ǵuldorəti iyan ǵulə hırıyemon həmməy formondə ǵədəǵən kardə bedə.

Maddə 5

Hiç kəs bə əzobi, ya ǵəddorə, çəy ləyoğəti bə ji vardə ǵeyri-insonə mınasibəton, bə cəzoon məruz nıbənine.

Maddə 6

Har qılə şəxs konco bedə bıbu ıstə həxe subyektəti zıneyəti həxış heste .

Maddə 7

Həmmə insonon ǵanuni vədə bəroərbərin iyan qanuni tərəfikü bəroərbər şıklədə ıstəni mıdafiə həxjon hestışone. Həmmə insonon ın Bəyonnomə dəcvoniye har cürə co-vıjniyətionku, bə jələvonə co-vıjniyətion har cürə cəhdiku bəroərbər şıklədə mıdafiə həxjon hestışone.

Maddə 8

Har qılə şəxsi Konstitusiyə ya ǵanuni bəy doə həxon dəcvoniye vaxtədə səlohiyətinə milliyə məhkəmon tərəfikü ıstə həxon mıdafiə karde həxış heste.

Maddə 9

Hiç kəs ıstənbəsə bə həbs, bo qəte ya bə kuçovnə məruz mande əzini.

Maddə 10

Har qılə şəxsi çəy həx iyan vəzləfon təyin kardəyo iyan bəyo handə bıə cinoyətə ittihomon əsosin be mıəyyən kardəyo, bəçəy koy mıstəǵılə, bitərəfə məhkəmədə tam bəroərbəreəti əsasədə, de oşkoəti iyan çı ədoləti həmməy tələbon çəş karde şəraitədə diyə kay həxış heste.

Maddə 11

Cinayət kardeədə ittihomıbə har qılə şəxs to və çəy qıno bəçəy mıdafiəyo həmmə imkonon təminbıə oja məhkəmə istintaǵədə de ǵanuniyə ro sıbut be, beqıno hisobbe həxış heste.

Hiç qılə şəxs de milliyə ǵanundoəti iyan de beynəlxalǵə həxon əsosi bino be vaxt cinoyət hisob nıbə hərəkət iyan behərəkəton qorə cinoyətədə ittihom be əzini. Həmçinin bəy cinoyəti kardə vaxtədə tətbiǵ bey zınə cəzoku qonə cəzo tətbiǵ bey əzini.

Maddə 12

Hiç qılə şəxs bə şəxsiyə, xeyzonə mıdaxilə, kə-bə ənəqınıyəti, bəyəndı məktub nıvışte nınəkiliyəti, bəştə şərafı iyan nufuzi ıstənbəsə ǵəsdi məruz be əzini. Har kəsi bə joǵo mıdaxilə iyan ǵəsdi çı ǵanuni tərəfikü mıdafiə bey həxış heste.

Maddə 13

Har qılə şəxsi har qılə məmləkəti hududədə sərbəst hərəkət karde iyan jimonə vıra səçınıye həxış heste.

Har kəsi ıstən olkən daxil be şərti har qılə məmləkət tərək karde iyan bəştə olkə oqarde həxış heste.

Maddə 14

Har qılə şəxsi təqibiku co məmləkətdə boştəno pənohqo nəve, həmçinin çı pənohqoədə istifadə karde həxış heste.

Çı həxədə həğığətən bə ğeyri-siyasiyə cinayəton ro doədə, ya bə İMT-i məğsədon iyan prinsipion zidd hərəkətonku bə nav omə təğibon vaxti istifadə karde əbini.

Maddə 15

Har qələ şəxsi vətəndoşəti həxiş heste.

Hiç kəs iştənbəsə vətəndoşətiku, iyan vətəndoşəti dəqişkarde həxeku məhrum karde əbini.

Maddə 16

Bə perəsəmonə sini rəsə mērdon iyan jenon irqiyə, milliyə, diniyə əloməton qorə hiç qılə məhdudiyyət nıbəy bə nikah daxilbe iyan kəxivandbe həx hıstəşone. Əvon bə nikah daxil beədə, nikahi mıddətədə ya çəy dəcvonə vaxtədə çı eyni həxonku istifodə kardədən.

Nikah bə nikahi daxil bıə har dıqlə tərəf ozodə iyan tam rozi beədə dəbastə bedə.

Xeyzon çı cəmiyyəti təbiə iyan sərqrupə vahide, çəy çı cəmiyyəti iyan devləti tərəfikü mıdafiəbey həxiş heste.

Maddə 17

Har qılə şəxsi həm colinə, həmən de co kəson bə ico mılkiyət xıvandbey həxiş heste.

Hiç kəsi iştənbəsə çı mılkiyəto məhrum karde əbini.

Maddə 18

Har qılə şəxsi fikir, vicdon iyan din ozodəti həxiş heste. Bı həxe iştə dini iyan etiğati dəqiş karde ozodəti, bəstə dini iyan bova kardəyon təhsil, dıvo kay, dini iyan ritualə ayinon icro kay vaxti colinə, ya de cəkəson bə ico, oşko ya fərdi şikilədə etiğad kay daxile.

Maddə 19

Har qılə şəxsi əğıdə iyan əy sərbəst ifadə karde ozodətiş heste; bı həxe be manə bə əğıdə malikbe iyan informasiyon ya ideyaon devləti sərhədiku bə şıkrə nıbə de dilipiye vasitəon nəve, ya bə dast varde, pevilo kay ozodəti daxile.

Maddə 20

Har qılə şəxsi bə dinc yığıncağon iyan assosasiyon ozodəti həxiş heste.

Hiç kəsi bə konsə qılə assosiasiya uzvəti məcbur karde əbini.

Maddə 21

Har qılə şəxsi devləti idarə kardeədə ya bilavasitə, ya ozodə şikilədə vıjniyəbıə numayəndon vasitə iştirak kay həxiş heste.

Har qılə şəxsi iştə olkədə devləti idaronədə xıdmət kardəyo bə bərobər imkonı həxiş heste.

Xəlğı iradə çı iqtidarə hakimiyyəti əsas bənine; In iradə iştəni de nunəkılə sədodoymonə roy, umumiye iyan bərobərə vıjoniye həxe, ya sədodoymonə ozodəti təmin bıkə de co eynimənəynə forməyon dəvoniyə bıə mıtəmadi iyan soxtə nıkarde monə vıjınon nişo doənine.

Maddə 22

Har qılə şəxsi çı cəmiyyəti uzv təki sosialə mıdafiəş bənine iyan de milliyə ya beynəlxəlğə həmkəoti roon, har devləti soxtəmoni iyan pesurson dairədə çəy ləyoğəti mıdafiə iyan şəxsiyyəti ozodə ovciyo iqtisadiye, sosialə iyan mədəniye sahədə həxonış heste.

Maddə 23

Har qılə şəxsi de zəhməti dastko bey, sərbəstə koy vırə səçın karde, ədolətinə iyan cökə ko şərəiti bey, iyan bekoətikü mıdafiə bey həxiş heste.

Har qılə şəxsi hiç qılə co-vıjniyəti nıbıə bo i curə koy i curə zəhməthəx səy həxiş heste.

Har kobıkə şəxsi bəstə koy qorə lozim beədə de co sosialə mıdafiə vasitəon təmom bıə, çəy iştəni iyan xeyzoni loyiğinə quzoroni təminbıkə ədalətinə iyan qənoətbəxşə maaş səy həxiş heste.

Har qılə şəxsi həmkaron ittifoğ soxtə iyan iştə sosialə marağon mıdafiə kardəyo bə həmkaron ittifağı uzvbey həxiş heste.

Maddə 24

Har qılə şəxsi istirohət, iyan asudə vaxt, həmçinin koyə ruji bəəğılınıştə hudud, iyan maaş doə bıə mıtəmadiye məzuniyəti həxiş heste.

Maddə 25

Har qılə şəxsi iştəni iyan xeyzoni səhhəti iyan rifahi təmin kardəyo lozimbıə hardemon, takanemon, tibbiye xıdmət, iyan lozimi sosialə təminatən daxilbıə jimonə səviyyə iyan bekorəti, noxəşəti, əliləti, vevə mandəti, pibeyəti, iyan çı şəxsi iştənikü bə şıkrənıbə səbəbonku jimonə vasitəon qın kardeədə bə təminatı həxiş heste.

Moəti iyan hırdənəti bə məxsusiye ğeydi iyan koməq səy həxiş heste. Nikohi səkiştədə, ya nikohiku bəkəno movardəbıə hırdənon i curə sosialə mıdafiəku istifadə kardəninin.

Maddə 26

Har qılə şəxsi təhsil səy həxiş heste. Kami ibtidai iyan umumiye təhsil bepul bənine. İbtidaiye təhsil icbari bənine. Har kəsi bo texnikiye iyan pişə təhsili səyo imkanış bənine. Ali təhsilən de har kəsi ğəbiliyyəti bə həmməy i curə dərəcədə miyəssər bənine.

Təhsil - bo insoni şəxsiyyəti tam inkişafiyo iyan bə insoni həxon iyan bə əsasinə ozodətiəon hurməti zyod kardəyo səbəro kardə bənine. Təhsil xəlğon irqi iyan diniye qrupon arədə, iyəndı dərəsemon, duruminəti iyan dustəti mehkəm kardəyo iyan İbıə Milləton sulhi oğəte sahədə fəaliyyət nişo doyo koməq kardəninə.

Validəynon boştə hırdəsininə əğılon təhsili novi səçın kardeədə sərbəstin.

Maddə 27

Har qılə şəxsi cəmiyyəti mədəniye jimonədə iştirok karde, hınəsənətikü həzz səy, elmiye tərəğğiyədə iştirak karde iyan çəy foydəku istifadə karde həxiş heste.

Har qılə şəxsi mıəllif bə elmiye, ədəbiye iyan hınəsənətə əsəron səkiştədə bə məydon beşə maddiye iyan mənəviye mənəfeyon noğə doyo həxiş heste.

Maddə 28

Har qılə şəxsi bın Bəyonnomədə əks bıə həx iyan ozodətiəon tam təminbıə sosialə iyan beynəlxəlğə rəçini həxiş heste.

Maddə 29

Har qılə şəxsi əncəx çəy ozod iyan tam inkişafış mımkunbıə cəmiyyəti vədə vəzifonış heste.

Iştə həx iyan ozodətiəon bə əməl vardeədə har qılə şəxs əncəx bə jələvonə məhdudiyyəton məruz mande bəzine ki, əvon çı ğəunıni tərəfikü çı co kəson həx iyan ozodətiəon zıne iyan bəvon hurmət be təminatıku, iyan demokratikə cəmiyyəti əxlaqiye, ictimaiye, əsayişə iyan umumiye rifahə

tələbon bə vırə rosne məğsədi təmin kardəyku bə nav bo.

In həx iyən ozodətion bə əməl varde bə İMT məğsəd iyən prinsipən zidd nibənine.

Maddə 30

In Bəyonnomədə hiççi bə konsə qılə devləti, bə şəxson qrupi, iyən bə co-co şəxson Bəyonnomədə elanbiə həx iyən ozodətion məhv kardəyo səbərobıə de har qılə fəaliyyəti dastko be, ya konsə qılə joğə hərəkəti bə əməl varde həx doy təkinə təfsir karde əbını.